

nerer, bedre og givtigere Eksemplarer (*En Stemme*: Præmietagere) — ja, medens vi have Præmiestude og Præmietyre, og medens Hestens Størrelse, saa vidt jeg ved, i det 19de Aarhundrede er tiltaget med 1 $\frac{1}{2}$ Tomme, gaar Menneskeslægten fysisk tilbage under den kapitalistiske Udvikling, som vi have haft i det sidste Aarhundrede. (Muntherhed). Ja, det er ganske aabenbart, at det hænger sammen med Samfundsudviklingen; det hænger ganske aabenbart sammen med Fabriklivet i de store Byer og med den Specialisering af Arbejdet, som er Kapitalismens Kendemærke. Det ærede Medlem for Kællerup og den højtærede Ordfører omtalte, og det omtales ligeledes i Betænkningen, at Hjemmene have skiftet fuldstændig Karakter. Hjemmene ere i Færd med at opløses over alt i de store Byer, hvor Industrien trænger frem, og hele det Arbejde, som Ungdommen tidligere oplærtes i, er nu forsvundet. Nu sidde Børnene paa Skolebænkene, hvor de have Læsning og Skrivning, men meget lidt legemligt Arbejde, og i Fritiden have de Gaden, men de arbejde ikke i Haven eller paa Marker eller paa Værksteder. I Overgangsalderen eller i Ungdomsalderen vokse de op som Lærlinge, hvor der sjældent eller aldrig tages Hensyn til deres Udvikling og Opdragelse, men hvor de ere Udbytningsobjekter, og hvor det gælder om at faa saa megen Profit af dem som muligt. Det er den almindelige Lærlingeopdragelse, og naar de endelig skulle til at lære deres Fag, lære de en enkelt Specialitet, men faa ingen alsidig harmonisk Udvikling. Der er ingen Tvivl om, at naturligvis hænger Opdragelse og Samfundstilstanden sammen; der er neppe to Ting, der ere nøjere sammenknyttede end Skoleopdragelsen og Samfundstilstanden; thi Skolen er en Afspejling af Samfundet, og Opdragelsens Skavanker hænger paa det nøjeste sammen med Samfundets Skavanker. Derfor er en virkelig god, radikal Skolereform ikke mulig uden en social Reform, de to Ting hænge ogsaa sammen.

Det er noget af det tristeste ved vor Tid, denne Forsømmelse af den legemlige Opdragelse og af den alsidige menneskelige Udvikling, som finder Sted. Noget vilde der bødes derpaa ved at indføre Sløjd og andet legemligt Arbejde som paabudt Fag, og jeg synes, at nogle Tusinder eller ti Tusinder Kr. maa ikke paa nogen Maade afskrække os derfra. Jeg beder ærede Landboere om at tænke over, hvorledes i Virkeligheden Børnene

og Ungdommen vokse op i de store Byer. Jeg beder dem, der selv kende noget til, hvorledes Ungdommen voksede op paa Landet i de gamle Landbohjem, og som vide, hvor langt lykkeligere denne Ungdom var stillet end den, der nu vokser op paa Brostenene, om at stemme for et Ændringsforslag, der dog gør, at disse Børn i Byerne kunne faa deres legemlige Færdigheder noget mere udviklede. Vi maa — og det glæder mig i høj Grad, at Udvalgets Betænkning netop fastslaar det — gøre Skolen til et Stykke Samfundsliv, hvor Børnene kunne lære at arbejde. Snedkerarbejde, Tømrearbejde, Havebrug og Landbrug, alt dette maa knyttes til Skolen, hvis Skolen virkelig skal blive det, den bør være. Der er en Ytring af Grundtvig, fra Trediverne tror jeg, det er om, at den bedste Børneskole er dygtige og driftige Borgeres Huse, og det er ganske sikkert rigtigt. (*Holm*: Hør!) Ja, der blev raabt Hør, men disse driftige Borgeres Huse findes ikke længere. I disse driftige Borgeres Huse var Hjemmet knyttet til Bedriften, men en saadan Sammenknytning af Hjem og Bedrift findes ikke længere under de moderne Forhold. Nogle af os kunne endnu dunkelt erindre fra vor tidligste Barndom, i alt Fald naar vi ere fødte og opdragne ude paa Landet, hvorledes hele Bedriften var knyttet til Hjemmet, hvorledes i de gamle Landbohjem, som endnu fandtes i Tredserne og i Begyndelsen af Halvfjerdsernerne, alt muligt Arbejde foregik der. Jeg kan dunkelt huske, hvorledes man saa den Udvikling, som foregaar, fra Hørren saas og til man trækker Skjorten paa Kroppen. Alt dette saa i alt Fald de Dreng og Piger, som voksede op ude paa Landet; vi saa hele den Udvikling, vi vare med til at arbejde paa at gøre Hørren til Skjorter og Tøj, vi saa, hvorledes Ulden blev forandret fra den groede paa Faarets Ryg, indtil man trak sit Vadmels-tøj paa. Man var med til at slagte, støbe Lys, tømre Bohave, med til Vævning, Spinding. Alt dette fandtes i de gamle, driftige Borgerhjem, og der findes neppe bedre Skole end saadant et Borgerhjem eller saadant Bondehjem. Et saadant Hjem er et Stykke Samfund, næsten et Stykke afsluttet Samfund, det vil det ærede Medlem for Vemming (Holm), som nys raabte Hør, vide. Men dette er afskaffet, det er forsvundet, det er opløst under den kapitalistiske Udvikling, det findes ikke længere; navnlig i Byerne er det fuldstændig forsvundet. Der har man ikke længere noget Hjem, som er